

Stockholm den 31 oktober 2022

R-2022/1474

Till Finansdepartementet

Fi2022/02280

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 28 juli 2022 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Skydd för konsumenters kollektiva intressen – genomförande av EU:s grupptalandirektiv (SOU 2022:42).

Advokatsamfundet har följande synpunkter på utredningens förslag om genomförandet av direktivet i svensk rätt.

Advokatsamfundet välkomnar inledningsvis utredningens förslag till utvidgande av talerätten vid genomförande av direktivet genom en ny lag.

När det gäller godkännande av enheter vilka äger rätt att föra talan enligt lagen föreslår utredningen att Kammarkollegiet vart fjärde år ska göra en förnyad prövning av om en godkänd enhet fortfarande uppfyller förutsättningarna för godkännande.

Advokatsamfundet föreslår att en sådan förnyad prövning i stället bör ske vart annat år, eftersom en mer frekvent tillsyn minskar risken för att en enhet inte är behörig i samband med att grupptalan har väckts eller kommer att väckas.

Utredningen föreslår förvisso att en förnyad prövning av godkännandet även kan ske bland annat om enheten själv anmäler till myndigheten att förhållanden som legat till grund för godkännandet har ändrats. Här anser dock Advokatsamfundet att en sådan möjlighet för enheten till egen tillsyn inte kan ersätta tillsynsmyndighetens ansvar och

att en förnyad prövning efter fyra år därför är en alltför lång tid att utöva tillsyn från Kammarkollegiets sida.

Utredningen föreslår vidare att preskriptionsfristen som löper på en fordran som grundas på den överträdelse som grupptalan om förbuds föreläggande avser och som preskriberas under pågående grupptalan, löper ut tidigast en månad efter det att avgörandet för grupptalan vunnit laga kraft. Advokatsamfundet anser inte att en sådan formulering av preskriptionsfristen ("tidigast en månad efter [...]") är lämplig, eftersom den riskerar att medföra oklarheter för den tappande parten inom vilken tid de facto som preskription inträder. Då en månad dessutom är en tämligen kort tid föreslår Advokatsamfundet en fast preskriptionsfrist om tre månader.

Advokatsamfundet ifrågasatte i tidigare remissyttrande¹ rörande grupprättegång det lämpliga i att släppa kravet på att käranden med hänsyn till sina ekonomiska förutsättningar ska vara lämplig att företräda gruppen i målet. I den nu aktuella utredningen går man längre och s.k. tredjepartsfinansiering med obegränsad vinstdelning pekas ut som en lösning på kärandens otillräckliga ekonomiska förutsättningar för att inleda process. Utredningen tonar ner risken för att det skulle leda till ökad processbenägenhet och ett ökat antal obefogade processer.

Utredningens slutsats är enligt Advokatsamfundet svagt underbyggd, eftersom det inte finns något rättsligt hinder för en tredje part att endast finansiera delar av den rättsliga processen och exempelvis inte åta sig något ansvar för det fall att en ekonomiskt svag kärandepart tappar målet och saknar möjlighet att ersätta svarandens rättegångskostnader. Samtidigt kan kärandesidan föra process utan kostnadsrisk med stöd av tredje part, utan något ansvar. Den angivna situationen ökar risken för att svarandesidan kan tvingas ingå en förlikning, trots goda förutsättningar att nå framgång i tvisten, enbart för att svaranden annars riskerar att inte få ersättning för sina rättegångskostnader.

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 14 januari 2009 över Justitiedepartementets promemoria Utvärdering av lagen om grupprättegång, Ds 2008:74.

Advokatsamfundet anser att en reglering av tredjepartsfinansiering bör ske och att det under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet även bör övervägas om inte den tredje part som finansierar grupptalan, och har rätt till del av eventuell vinst, även bör förbindas att medverka till att täcka kostnaderna för det fall att käromålet ogillas.

Såsom Advokatsamfundet noterade redan i tidigare angivet remissyttrande, tycks några hinder häremot inte föreligga utifrån ett access to justice-perspektiv, eftersom en kårande med otillräckliga resurser som för en grupptalan kan processa inom ramen för ett ordinärt tvistemål, med eventuell tillgång till rättsskydd.

Utredningen föreslår (i syfte att underlätta för godkända enheter att samla ihop en grupp som kan komma att omfattas av grupptalan om gottgörelse) att regleringen avseende edition i 38 kap. rättegångsbalken ska tillämpas om en godkänd enhet som har väckt eller avser att väcka sådan grupptalan begär att få ut handlingar med identitetsuppgifter om potentiella gruppmedlemmar från motpart eller en motpart som enheten avser att väcka talan mot.

Advokatsamfundet önskar här påtala att Sverige, efter noggranna överväganden i tidigare lagstiftningsärende, valt en ”opt-in lösning”, med innebörden att den konsument som önskar delta i en grupptalan själv måste göra ett aktivt val att delta och även aktivt välja att lämna ut sina personuppgifter m.m. Det ligger heller inte nödvändigtvis i alla potentiella gruppmedlemmars intresse att delta i varje grupptalan som kan bli aktuell. Kund- och personuppgifter utgör inte enbart ekonomiskt värdefulla företagshemligheter för företaget som innehar uppgifterna utan kan även vara av känslig natur ur integritetssynpunkt för den enskilde då det exempelvis kan röja medicinska förhållanden eller sexuell läggning.

Utredningens förslag om möjligheter till edition går därmed längre än vad artikel 18 i direktivet kräver, vilket utredningen även vidgår. Advokatsamfundet delar inte utredningens uppfattning att det mot angiven bakgrund finns anledning att gå längre än vad direktivets ordalydelse kräver och avstyrker därmed förslaget i denna del. Det finns redan idag möjlighet att begära edition, vilket domstolen i så fall har att pröva.

Härutöver finns även möjlighet att utforma talan med en kollektiv gruppbestämning enligt 9 §.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander